

Dijital vatandaşlık: Dijital vatandaşlık, dijital ortamlarımızda güvenli ve sorumlu bir şekilde gezinme ve bu alanlarda aktif ve saygılı bir şekilde yer alma becerisidir.

Teknolojinin olumlu veya olumsuz etkileri, insanların teknolojiyi kullanma biçimleriyle ilgilidir. Teknolojik ürünlerin yapım amacını ve kullanımında dikkat edilecek hususları bilmek; bu ürünleri doğru zamanda, miktarda ve yerde kullanmak, kullandığımız ürünün verimliliğini artırır. Bunun tersini düşünecek olursak kullandığımız teknolojik ürünün olumsuz sonuçları ile karşı karşıya kalırız.

- Bu yüzden teknolojik araçları kullanırken kendimize **“Hangi cihaz ne yapmaya yarıyor, neyi yaparsam daha kullanışlı hâle getiririm, hangi amaçla kullanırsam faydası dokunur, kullanırken nelere dikkat etmeliyim?”** sorularını sormalıyız.
- Cep telefonu, tablet ve dizüstü bilgisayar taşınabilir teknolojik ürünler olduğundan genel ağ kullanımı ile birlikte artan rolleriyle hayatımızın her alanında yer almaktadır Evde, okulda ve iş hayatında taşınabilir teknolojilerin kullanım alanı her geçen gün artmaktadır.

Uzman Görüşü 1:

Sadece bir telefon deyip de geçmemek gerek. Akıllı telefonlar hayatımızın merkezine yerleşmiş durumda. Bu küçük aletler sayesinde hayatımız o kadar kolaylaştı ki... Tüm bilgiler



elimizin altında artık. İstedığımız yeri sanal ortamda gezabiliyor, mağaza mağaza dolaşmadan alışveriş yapabiliyoruz... Daha neler neler... Son derece kaliteli fotoğraflar çekebiliyor, banka işlemlerini bir tuşla halledabiliyor, çeşitli uygulamalarla hiç bilmediğimiz yerleri kolayca bulabiliyoruz. Akıllı telefonlar çoktan bizden biri olmuş durumda. Onlar olmadan dışarıya adım bile atamıyoruz.

Bize bir nefes kadar yakın bu küçük aletlere sıkı sıkıya sarılıp hayatın hızına ayak uydurmamız.

Uzman Görüşü 2:

Teknoloji insanın hayatını kolaylaştırır. Bulaşık makinesi, ütü veya çamaşır makinesinin hayatımızda olmadığını bir düşünün. Hayatımız ne kadar zorlaşırdı. Kendi küçük ama etkileri çok büyük olan akıllı telefonlar ise bizim hayatımızı kolaylaştırmak bir yana dursun âdeta hayatımızı esir almış durumda. İnsanları yalnızlaştıran bu teknolojik ürün, göz sağlığımızı başta olmak üzere fiziki sağlığımızı etkilemekle beraber ruh sağlığımıza da zarar vermektedir. Yanımızdan bir an bile ayırmadığımız bu küçük aletin bağımlılığından bir an önce kendimizi ve yakınlarımızı kurtarmalıyız.

Cep telefonu, günümüzde pek çok insan için taşınabilir, akıllı ve farklı birçok işlevi olan bir teknolojik üründür. Cep telefonları artık arama yapmak veya yazılı mesaj göndermekten daha çok şeye yarar durumdadır. Cep telefonu; genel ağ erişim aracı, fotoğraf makinesi, günlük etkinlikleri düzenleme aracı, e-postaların okunabileceği bir cihaz olarak da kullanılabilmektedir. Bu işlevlere daha birçoğu eklenebilir.



AFAD Acil Çağrı Mobil Uygulaması hayat kurtarıyor

"... Kahramanmaraş merkezli, 7,7 büyüklüğündeki depremin ardından geliştirilen ve acil yardım çağrısı yapma imkânı veren 'AFAD Acil Çağrı Mobil Uygulaması' hayat kurtarıyor. Uygulama, telefon şarjı bitse de konum bilgileri sisteme işlendiği için afetzedelere ulaşma imkânı sağlıyor..."





Seyir hâlinde cep telefonu kullanımı kazalara yol açıyor

"... Sürücülerin seyrir hâlinde cep telefonu ile uğraşmaları, kazalara ve can kayıplarına yol açabilmektedir. Oysaki telefona birkaç saniyelik bir bakış bile büyük risk taşıyor. Türkiye'de günde ortalama 20-25 kişi trafik kazaları nedeniyle hayatını kaybederken bu trafik kazalarının büyük çoğunluğuna ise cep telefonu kullanımı yol açıyor..."

Tablet; ortalama bir kitap büyüklüğünde, birçok bilgisayar işlemini gerçekleştirebilen, kablosuz ve akıllı bir cihazdır. Tabletler, akıllı telefon ve bilgisayarda yapılabilecek hemen her şeyi yapmamıza imkân sunmaktadır.

Tablet kullanımı çocukların dil gelişimini etkiliyor

"... Bir çocuğa çok küçük yaşta tablet kullanmak, çocuk için bazı becerilerin gelişmesini geciktirebilir. Örneğin küçük yaşta yoğun bir şekilde tablet kullanmaya başlayan bir çocuğun konuşma becerileri, yaşlılarının gerisinde kalabilir. Çünkü çocuklar, tabletle oynarken konuşma ihtiyacı hissetmezler..."



Uzaktan eğitime tablet desteği

"... T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, uzaktan eğitim sürecinde eğitime evinden ulaşamayan çocuklara tablet dağıtıyor. Öğrenciler, tabletler

aracılığı ile derslerde daha aktif olup anlatılanları daha kolay öğrenme imkânına kavuşuyor. Ayrıca öğrenciler, TRT EBA kanallarının yanında uzaktan eğitimin önemli bir ayağı olan "EBA"ya genel ağdan ulaşabiliyorlar...

- Bilgisayar, tablet ve cep telefonu üzerinden genel ağ kullanarak yaptığımız çevrim içi alışverişler, gönderdiğimiz e-postalar, sosyal medya paylaşımlarımız gibi genel ağ üzerinden gerçekleştirdiğimiz her işlem bir veri, iz bırakır. Bu veriler genel ağ ortamında **"dijital ayak izi"** olarak adlandırılır. Bilgi teknolojilerindeki son gelişmeler, gizliliği tehdit ederek kişisel verilerimizin kötü niyetli kişilerin eline geçmesi gibi olumsuz sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir.

Dijital Ayak İzi: Dijital ayak izi, bir kişinin internet üzerinde yaptığı her türlü aktivite ve etkileşimden geriye kalan izlerdir. Sosyal medya paylaşımları, ziyaret edilen web siteleri, yapılan aramalar ve çevrimiçi alışverişler gibi dijital etkinlikler, bir kişinin dijital ayak izini oluşturur.

- Gelişmiş bir yazılıma erişim imkânı olan herkes veri izlerimizi takip ederek etkinliklerimizi, davranışlarımızı, tercihlerimizi, fikirlerimizi ve çok daha fazlasını izleyebilir.
- Bir ticari kuruluş; daha önce gerçekleştirdiğimiz genel ağ tarama etkinliklerimizi, satın alma davranışımızı veya sosyal medya faaliyetlerimizi takip ederek doğrudan bize yönelik teklifler geliştirmeye başlayabilir. Bu nedenle genel ağ kullanırken bilinçli hareket etmeli, paylaşımlarımızda daha dikkatli olmalıyız.
- **Bulaşık makinesi** mutfaktaki işimizi kolaylaştıran en önemli teknolojik ürünlerden biridir. Bu teknolojik alet bulaşık yıkamak için mutfakta geçirilen zamandan tasarruf etmemizi sağlar. Ancak makinemizin iyi bir performans gösterip

bulaşıklarını iyi bir şekilde temizlemesi için doğru kullanılması gerekir.

- **Elektrik** önemli enerji türüdür. Karanlıkları aydınlatma, ev ve iş yerlerimizi ısıtma ve serinletme, birçok makineyi çalıştırabilme gibi durumlarda elektrikten faydalanırız. Ev, okul, iş yeri gibi günlük hayatımızın birçok alanında aydınlatmada kullandığımız ampuller de elektrik enerjisi ile çalışan bir teknolojik üründür. Ampullerin bireysel ve toplumsal olarak bilinçli kullanımı, enerji kaynaklarını daha verimli ve sürdürülebilir bir şekilde kullanmamıza yardımcı olacaktır.
- Önemli bir kitle iletişim aracı olan **televizyon**; haber almak, film izlemek, müzik dinlemek gibi farklı içeriklerle her kesime hitap ettiği için tercih edilirliğini korumaya devam etmektedir. Üstelik yeni nesil televizyonlarda genel ağ tabanlı uygulamalar da kullanılabilmektedir.

Uzun süre televizyon izlemek obeziteyi tetikliyor

"... Televizyon izlemek için uzun süre ekran başında kaldığından yeme alışkanlıkları bozulmaktadır. Bu durum, obezite gelişme riskini artırmaktadır..."



TRT EBA TV uzaktan eğitime destek olacak

"... TRT EBA TV, pandemi döneminde uzaktan eğitim programı kapsamında televizyondan derslere başladı. Bu kapsamda TRT EBA İlkokul, TRT EBA Ortaokul ve TRT EBA Lise olmak üzere üç kanal uzaktan eğitimde kullanılacaktır..."

- **Bilinçli bir tüketici** olarak satın aldığımız ürünün fiş veya faturasını almanın yanında ürünün kullanım kılavuzuna ve garanti belgesine dikkat etmek oldukça önemlidir.

Kullanım kılavuzu; okuyucunun ürünü nasıl, hangi fiziksel ortamda kullanacağı ve herhangi bir aksaklıkta ulaşabilecek yetkili kişi veya kurumlar gibi bilgileri içeren önemli bir belgedir. Bu nedenle kullanım kılavuzunu dikkate alarak teknolojik araçları kullanmamız bilinçli bir kullanımın ön şartıdır.

Dijital okuryazarlık, yazılı ve görsel kitle iletişim araçları tarafından verilen mesajların doğru algılanıp değerlendirilmesidir.

- Dijital okuryazar bir çocuk, sosyal medyayı kullanmanın sadece özçekim yaparak bunları her fırsatta paylaşmak olmadığını bilir. Genel ağ hesaplarının gizliliğini ayarlar, güçlü şifreler oluşturur, hangi tür paylaşımlar yapacağı hakkında fikir sahibidir.
- Çocukların kullandıkları teknolojiyi anlaması, onu güvenli ve etkili şekilde kullanabilmesi dijital okuryazarlık becerisini kazanmaları açısından önemlidir.
- Bilinçli teknoloji kullanımı ile ilgili devlet kurumları ve sivil toplum kuruluşları tarafından birçok proje ve kamu spotu hazırlanmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır:



GÜVENLİ WEB: Genel ağın güvenli, etkin ve bilinçli kullanımı konusunda başta çocuklar ve gençler olmak üzere genel ağ kullanıcılarını bilgilendirmek, eğitim çalışmaları ve bilinçli genel ağ kullanımı konusunda farkındalık oluşturmak amacıyla kurulmuştur.



www.guvenlicocuk.org.tr

GÜVENLİ ÇOCUK: Çocuklara yönelik birçok bilgi, oyun, e-kitap içerikleri ile bilinçli genel ağ ve bilgisayar kullanımını eğlendirerek öğretmek amacıyla kurulmuştur.

TÜRKİYE BAĞIMLILIKLA MÜCADELE

PROGRAMI: Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı (TBM); teknoloji bağımlılığı ile sağlıklı yaşam bölümlerinden oluşan, başta çocuklar ve gençler olmak üzere toplumun tamamını bu konularda bilgilendirmeyi ve farkındalıklarını artırmayı hedefleyen birincil önleme programıdır.



RTÜK: İletişim teknolojileri arasında yer alan televizyon, tablet, cep telefonu ve genel ağın doğru kullanımı için birçok çalışma yapmaktadır. Akıllı İşaretler, Uyarıcı Sembol Sistemi, Medya Okuryazarlığı Projesi bu çalışmalardan bazılarıdır.



Genel İzleyici Kitle



7 Yaş ve Üzeri için



13 Yaş ve Üzeri için



18 Yaş ve Üzeri için



Şiddet / Korku



Cinsellik



Olumsuz Örnek
Oluşturabilecek Davranışlar

YEŞİLAY: Yeşilayın hazırladığı, T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından desteklenen "Bağımlılıkla Mücadele Eden STK'lerde Kapasite Geliştirilmesi" adlı proje yürütülmektedir. Bu proje, teknoloji bağımlılığı başta olmak üzere farklı alanlardaki bağımlılıklarda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının kapasitelerini artırarak çalışmalarının etkinliğini güçlendirmeyi hedeflemektedir. Proje, bağımlılıkla mücadele alanında çalışan STK'lerin birlikte çalışarak daha güçlü ve etkili bir sivil toplum ağı oluşturmaları amaçlamaktadır.



Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından çocuklara medya okuryazarlığı farkındalığı ve bilinci kazandırmak amacıyla hazırlanan RTÜK Medya ve Çocuk dergisi yayımlandı. Dokuz yaş ve üzeri çocuklara yönelik hazırlanan dergide birçok bilgilendirici, eğitici ve eğlenceli içerik bulunmaktadır.

RTÜK Medya ve Çocuk dergisi, ayrıca medya okuryazarlığı bilincini farklı yaş gruplarına yaymayı da hedeflemektedir. Derginin özel gereksinimli çocuklar için erişilebilir olmasını isteyen RTÜK; sesli betimleme, ayrıntılı alt yazı ve işaret dili çevirisi çalışmalarında da bulunmaktadır.